

miştir. Kendinden sonra da bu görevi yerine getirmek üzere Seyyid Vehbi'yi vekil bırakmış, böylelikle bu asırda bir geleneğin oluşmasına öncülük etmiştir. Ona göre, her zümrenin içinde güzel söyleyenler olabilir, fakat bunların hepsinden bahsetmek mümkün değildir. Devrin şairleri arasında, Raşid ve Seyyid Vehbi mana ülkesinin sultanı olmaya layık şahsiyetlerdir. Mollalar zümresinden ise çok az şair çıkmıştır. Bunlardan Neyli ve Kâmi dışındakilere şair demek mümkün değildir. Müderrisler arasında Çelebizade Asım, kâtipler içinde Salim, Şehri, Lem'i ve Rahimî gibi değerli şairler vardır. Taib, daha *Gülistân*'ı bile okumadan üstatlık iddiasına kapılan genç şairleri ise anmaya bile gerek duymamıştır. Değerlendirmelerinde klasik estetiğe bağlı kalan Taib, mahallî / folklorik öğelerle örülü üslubuyla şiire yeni bir ses getiren Nedim'i görmezlikten gelmiş, bir başka şiirinde ise onu eğlence meclislerinde ortalıkta dolaşan "şarap ördüğü"ne benzetmiştir.

Taib, yüzünü hayatın gerçeklerine çeviren, dışa dönük bir şairdir. Sabit'te olduğu gibi şiirlerini mahallî hayata açmış, fukaralık, kıtlık ve pahalılık içinde bunalan insanların perişan hâlini, çöküşün arefesini yaşayan devletin içine düştüğü içler acısı durumu gerçekçi bir gözle tasvir etmiş, zaman zaman kalemini sertleştirmekten çekinmemiş, olayların müsebbiplerini ağır bir şekilde eleştirmiştir. Taib'in gazelleri arasında, alışılmış konuların yanında az da olsa sosyal hayatla ilgili motiflere rastlanmaktadır. Üzerinde insan figürü olan Felemenk atının rağbet görmesini anlattığı gazeli, entelektüel kesimde başlayan zihniyet çözülüşünün halka doğru yayıldığını göstermesi bakımından önemlidir.

Taib, sosyal muhtevalı şiirlerinde ve hicivlerinde, klasik estetiğe göre oldukça sathi kalan, sanat kaygısından uzak, günlük konuşma diline olabildiğince açık, yer yer

külhanbeyi edasını çağrıştıran nükteli, mahallî bir üslubu tercih etmiştir. Bu tür şiirler, şiir yükünden ziyade ele aldıkları konular ve dil malzemesi itibarıyla dikkati çekmektedir. Çünkü şairler, nükte ve hicivlerde genellikle Türkçe kelime ve deyimlere başvurmuşlardır. Fakat bunların çoğu zarafet ve incelikten yoksun, günlük hayattan şiire taşınan, nesir üslubunda, yer yer küfür ve müstehcenlik boyutuna varan söyleyişlerdir. "Sabun anılsa ağzımız köpürür", "Arpa torbası sanır anı gören", "Yazı yazmak mı kolay tanbura çalmak mı kolay" vs.

Manzum-mensur karışık bir eser olan *Sihhat-âbâd* ise III. Ahmed'in hastalığı sebebiyle yazılan bir kırk hadis tercümesidir. Değişik konulardaki hadisleri basit bir dille önce nesre, sonra da kıt'alar hâlinde nazma çekmiştir. Kıtaların beyit sayısı 2 ile 10 arasında değişmektedir.

Taib, Bağdatlı Ruhi, Nef'i, Nabi ve Atayı gibi şairlerde gördüğümüz sosyal tenkidi önemli bir merhaleye ulaştırmıştır. Sosyal olaylara duyarlılığı, halk tabir ve deyimlerine düşkünlüğü, onu mahallî üslubun akla gelen ilk isimleri arasına dâhil etmiştir. Fakat resmî fermanla aldığı *reis-i şairan* unvanına rağmen asrın üstat şairleri arasına girememiş, daha sonra çok çabuk unutulmuştur.

Heceyle yazdığı şiirleri ve çok sayıda şarkısıyla devrinde büyük bir şöhrete kavuşan **Vahid Mahtumi** (ö. 1145 / 1732-33), padişah tarafından cezalandırılarak sürgüne gönderilmesi sebebiyle tezkirelere alınmayarak unutulmaya terk edilen ilginç simalardan biridir. Enderun'da yetişen şairlerden olan, devrinde daha çok *Mahtumi* mahlasıyla tanınmakla birlikte şiirlerinde hem *Vahid*, hem de *Mahtumi* mahlasını kullanan şair, şairliğinin yanında ata binme, silah kullanma, cirit oynama, saz çalma, şarkı, türkü ve tekerleme söylemedeki yeteneğiyle tanınmış, çok yönlü bir şahsiyettir. Bu sebeple, devrin padişahı III. Ahmed'in teveccühünü kazanmış, fakat bu

DN 189738

KADIKÖY İYİ HAYAT KÜTÜPHANESİ

MADDE YAYIMLANDIKTAN

42412

Vahid Mahtumi, hayatı eserleri, edebi kişiliği ve eserlerinin tenkidî metni (2.Cilt), KAHRAMAN, Bahattin, Doktora, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 1995. 329 s., 91 ref. Danışman: Prof. Dr. Hüseyin Ayan. Dili: Tr.

Vahid-i Mahtumi 210023

22 Haziran 2015

01 ARALIK 1966

67 ÜNGÜN, Sevim: Vahid Mahtûmi ve Mora Fetih-nâmesi.

5210029
VAHİD MAHTUMI
131537 MORA

(İst. Üniv. Edebiyat Fak. tarih derg. cilt 16. sayı 21, 1966, s. 63-76)
Not: Makalenin baş tarafı derginin 20. sayısındadır.

Ahmet Önder

VAHİD MAHTUMI

23 KASIM 1967

Vahid Mahtumi

Türk. Enst - T. 208

VAHİD

Hümâyûn kalemlerinden Defterhaneye girdi. Burada ona Vahîd mahlası verildi. Bu kalemde iken, daha sonra devrinin tanınmış devlet adamı ve yazarı olan Râgıb Mehmed Paşa ile arkadaş oldu ve bu arkadaşlığı hayatı boyunca sürdürdü. Vahid Efendi III. Ahmed devrinde Hâcegân-ı Divân-ı Hümâyûn'dan oldu. Teşrifatçılık, maliye tezkireciliği, piyade mukabeleciliği, sipahi kâtipliği ve baş muhasebecilik gibi çok önemli görevlerde bulundu. Râgıb Mehmed Paşa'nın sedârete gelmesiyle, o da reisülküttâb oldu. Böylece devlet ricâli arasına katılan Vahid Efendi 40 gün sonra vefat etti. Topkapı dışına gömüldü. Müstakimzâde *Bu mısra' oldı intikâlinde du'â birle/ Nedîm-i bezm-i Fârûk ola me'vâda Ömer yâ Rab* mısramı tarih düşürdü. Aynı zamanda Melâmîyye-i Şütariyye şeyhlerinden biridir. Tarih düşürme sanatında usta bir şairdi. **Eseri:** Osmanzâde Tâib'in ünlü biyografik eseri olan *Hadikatü'l-Vüzerâ'ya* yapmış olduğu zeyldir. Bu eserde III. Ahmed'in hayatını yazdıktan sonra, 13 vezirin biyografilerini derledi. Bu zeyl, *Hadikatü'l-Vüzerâ'nın* 1271'deki basımında ötekilerle birlikte yayımlandı. Kendi hattıyla kaleme aldığı birçok eser ise Râgıp Paşa Kütüphanesinde bulunmaktadır.

Kay.: AZ, 1994,s.232-233; KA 3/2151; OM 2;/SO 3/ 591; *Sefinetü'r-Rüesâ*, 1852, s.98; TA 26/266; "Ömer Vahid" TDEA 7/181-182; TGDEİS s.355; TH s.346; THE s.435; TN 2/706 (2987), 2/1157(4593); Resmî Ahmed, *Sefinetü'r-Rüesâ*, 1852, s.98. ♣E. BAĞLI

VAHİD, bk. VAHİDÎ (?-1714)

VAHİD, bk. EMİN (1824-1887)

VAHİD (1802-1887): Din bilgini ve şair. Kilis'te doğdu. Asıl adı Bekir Vahid Efendidir. İlköğrenimini Kilis'te Çalık Camii Medresesinde Hocazade Büyük Abdurrahman Efendi'den ders alarak yaptı. İcazetnamesini alarak Ulu Camii Medresesinde dersler verdi. Arapça ve Farsçayı iyi bilir, bu dillerde de

şair yazardı. İyi bir din bilgini ve şairdi. **Eseri:** *Divan-ı Vahid*.

Kay.: Kilis dosyası. G. OKUTAN

VAHİD (19.yy.): Divan şairi. Sayda'ya bağlı Beşare'de doğdu. Asıl adı Ahmed Vahid Efendidir. 1831/2'de Mısır'a giderek divan kâtipliği yaptı Bir ara İstanbul'a gelip Mısır'a döndü. Daha sonra yeniden İstanbul'a gelerek Divan-ı Hümayunda ve Anadolu'da bazı vezirlere divan kâtipliği yaptı Sultan Abdülmecit devrinde (1839-1861) vefat etti. Şiirine örnek *Fatin Tezkiresi'*ndedir.

Kay.: SO 4/606; TDEA 8/498;THE s.438;TN 2/ 1158(4596). ♣M. CUNBUR

VAHİD, Mehmed Ali Vahid Türkmanî, (16. yy). İran sahası Türk asıllı divan şairi ve hattat. Mansur Bey'in oğludur. İlm-i inşa ve muammayı iyi bilen şair, aynı zamanda iyi bir hattat idi. *Gülşen-i Hayal* adlı bir mesnevisi vardır.

Kay. Mehdi Beyanî, *Ahval-i Âsâr-ı Höş-nüvisâ*, Tahran, 3/ 803, ♣ N. ÜNVER

VAHİD Elağa, bk. İSKENDEROV, Elağa Memmedguluzde

VAHİD Mahtûmî (?-1732/33): Divan şairi. Asıl adı Mehmed'dir. İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Babasının adı Mustafa'dır. Osmanlı'nın medreselerden sonra en önemli yüksek tahsil merkezlerinden biri olan ve saray hizmetleri için subay ve sanatkârları yetiştiren Enderûn-ı Hümâyûn'da okudu. Eğitimi tamamlandıktan sonra "hurka-i saâdet"te göreve başladı. Burada 10 yıl kadar çalıştı. Daha sonra çavuşluk rütbesini alarak gedikliler arasına katıldı. Şairliğinin yanında, ata binme, silah kullanma, cirit oynama, saz çalma, klâsik musiki, türkü ve tekerleme söylemede yetenekli bir kimseydi. Bu sebeple devrin padişahı III. Ahmed'in teveccühünü kazanarak, onun en yakın mahremlerinden biri oldu. Mora segerinden dönüştü, silahdarlık ve hazine

Ali Canip Yöntem

HEM DİVAN, HEM HALK ŞAİRİ VAHİD MAHTUMİ

وحید محتومی

Divan Edebiyatı şairleri, tahsil görmüş zümreye hitap ettikleri için halka ait saz ve tekke edebiyatlarını lâkaydı ile karşılamışlar, ve bu edebiyatlara mensup şairleri, icap ettikçe, hakaretle anmışlardır. Meselâ bir şair, bir başkasını tahkir için:

Şirini arzleylesen tashih eder Aşık Ömer
Çünkü âsârın anıkinden de ednadır henüz

demiş, bir başkası da aynı maksatla:

İşiten Yunüs ilâhisi sanur
Bu edasın gören âdem usanur

yolunda şeyler yazmıştır. Sanılır ki meşhur Nedim, bir defacık hece veznine iltifat etmiş ve bize:

Sevdiğim cemalin çünkü göremem
Çıkmasun hayalin dil-i şeydadan
Hâkpaya çünkü yüzler süremem
Alayım peyamın bâd-i sabâdan

diye başlayan bir türkü yazmıştır. Müteakip araştırmalarla sabit oldu ki, Nedim'den çok evvel bir iki şair hece veznini de kullanmıştır: Âdem Dede gibi, İtrî gibi.. Fakat bütün bunlar, Nedim'in hareketi de dahil, geçici birer heves mahiyetindedir. Fakat şu makaleyle hayat ve eserlerinden bahsedeceğimiz Vahid Mahtumî, ötekiler gibi, bir iki tecrübeyle iktifa etmemiş, bize bir taraftan kasideler, gazeller, hatta uzun mesneviler bıraktığı gibi, bir taraftan da türkü, koşma, destan gibi tamamıyla saz şairlerine hâs bir hayli eser hediye etmiştir. Bunların içinde hamasetli parçalar da vardır; işte bir tanesi:

ve mukataat nâzırı Hayreddin b. Nureddin isminde birisi mevcuttur¹. Hatta, bu kadı, Sivas kadısının sicillerine göre, Sivas Livasında bâzı yeni haslardaki âmillerin kefillerinin defterini « دفتر كفلاء عمال های بعض خواص جدیده در لواء سیواس عن تحویل الیاس امین خاصهء مزبوره بر موجب سجلات قضاة » « هذه صورة دفتر الكفلاء المحرر بمعرفة القضاة المذكور اسمهمای عنوانه زبدة الفقير خير الدين القاضي بتوقات الناظر بالمقاطعات » tasdik eylemişti :

Bu haslardan olup da Tokat ve Artıkâbâd kazalarında bulunan köylerden ve mukataalardan tahsil olunan para ise Amasya kadısı ve nâzırı Muzaffer vasıtası ile hazineye gönderilmişti ve binaenaleyh bu muhasebe defteri onun tarafından da :

« هذه صورت دفتر المنون بعنوان مولانا مظفر الدين القاضي الناظر باماسية نقلت عن اجماله الى التفصيل بالامر الشريف والحكم المنيف خير الدين بن نور الدين القاضي بتوقات الناظر بالمقاطعات » ibâresi ile tasdik ve temhir edilmişti.

Kadılarının maadin nâzırı sıfatı taşıdıkları da görülmektedir. 945'te Üsküp kadısı Edhem nâzır-ı maadin idi². Ve Karatova darphanesine sâhib-i ayar olan yevmi on beş akçe ile Şucâ' adında birisini. Novobrdno mâden ve haslar emanetine de yevmi 40 akçe ulûfe ile Yusuf isminde bir kimseyi arzetmişti. Kezâ mâden emniyetinin ise, türlü yolsuzlukları görülen Cafer'in yerine, "vilâyet-i Rumelin'de beş bin akçelik timardan ihtiyarı ile feragat eden ve tamam ehl-i kalem ve râsih-i firrakam bulunan,, Mehmed'e tevcihini arz ve ilâm eylemişti³.

İşte, bu misâllerden ve izahattan anlaşıldığı üzere, XVI. asırda, Osmanlı imparatorluğunun idarî ve malî tarihi ve bilhassa taşra teşkilâtı, ancak, kadılık müessesesinin vazifeleri ve bu teşkilât içinde oynadığı rolün iyice bilinmesi ile tenvir ve izah edilebilir. Bu arada, şeri'at ve kanun hükümleri ile birlikte devlet idaresinin ihtiyac ve tecrübelerine, usullerine göre hareket eden kadı da, bazan müfettiş ve nâzır sıfatlarını da taşıyarak, daima, mukataa ve iltizam meselerinde en ehemmiyetli ve selâhiyetli bir vazife ifa etmiştir.

¹ Haslar kalemi, nr. 3061/2.

² Baş mukataa kalemi, nr. 4989/2.

³ Ayn. defter.

CAVİD BAYSUN (T. T. K. üyesi ve İst. Ü. Ed. Fa. Tarih Profesörü) **Müverrih Hasan Beyzâde hakkında :**

[Tebliğ gelmemiştir]

ALİ CANIB YÖNTEN (Türk Tarih Kurumu üyesi),
XVIII. yüzyıl şairlerinden Vahîd Mahtûmî'ye dair bazı mülâhazalar :

Umumleşmiş bir hüküm vardır : Divan edebiyatına mensup şairler, milli vezne ve halk Edebiyatına iltifat etmemişlerdir. Vaki, bu hüküm doğrudur. Divanlarda tezkerelerde bu kanaati isbat edecek bol delillere rastlanır ve sanılır ki meşhur Nedim, bir defacık hece veznini kullanmış ve bize bir manzume bırakmıştır. Biraz daha araştırınca, Nedim'den hayli evvel bir iki şairin - meselâ Âcem Dede ve İtrî'nin - bu vezne iltifat ettiklerini görüyoruz.

Şimdi hayatından ve eserlerinden bahsedeceğimiz Vahîd Mahtumî (وحید محتوی) ise, ötekiler gibi geçici bir hevesle hareket etmemiş, milli vezinle bize hayli manzumeler bırakmıştır. Böyle olduğu halde bu adam bugüne kadar meçhul kalmış, edebiyatla uğraşanlar onu hatırlamamışlar, yalnız Ziya Paşa-mukaddimesinde adını anmamakla beraber - Harabat'ına bu şairin bir kaç beytiyle iki uzun mesnevisini almıştır.

Zamanımızda Edebiyat tarihi namı altında kaleme alınmış eserlerden hiç birinde bu adamdan bahsedilmediği gibi, ona dair bir müstakil etüde de tesadüf olunamamıştır.

Bu ihmalin sebebi ne olsa gerek?

Sebebi şudur; XVIII. asrın ilk yarısında yaşamış olan Vahîd Mahtumî, devrinde de tanınmış bir adamdı : Üçüncü Sultan Ahmed'in silâhşorluğunu ve Enderun'un Hazine ağalığını yapmıştı. Divanını topladığı zaman devrin meşhur şairleri, -Seyyid Vehbi, Raşid, Arpa-eminizâde Sami, İzzet Ali Paşa gibi adamlar - takrizleriyle onu göklere çıkarmışlardır. Fakat 1129 yılı esnasında - şairin ifadesine göre - kendisinin bile hatırlamadığı bir suç sebebiyle birden bire gözden düşmüş, önce hapsedilmiş, müteakiben İstanbul'dan çıkarılmıştır. İşte, sonradan yani 1132'de kaleme alınmış olan Safaî ve Salim Tezkerelerinde, saraydan koğulan bu bedbaht adamın adına bittabi tesadüf

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

VAHİD MAHTÛMÎ
HAYATI, ESERLERİ, EDEBÎ KİŞİLİĞİ
VE
ESERLERİNİN TENKİDLİ METNİ

Cilt: 1-2

DOKTORA TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Hüseyin AYAN

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	75621
Tas. No:	928 MAH

Hazırlayan
Bahattin KAHRAMAN

VAHİD MAHTÛMÎ HAYATI, ESERLERİ, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE
ESERLERİNİN TENKİDLİ METNİ

Bahattin KAHRAMAN

Danışman : Prof.Dr.Hüseyin AYAN
1995, Sayfa: XV+915

Bu tez 18.yüzyıl şairlerinden Vahid Mahtûmî hakkındadır. Tamamı 2 cilt olup XV+915 sayfadır. Bir giriş ve üç bölüm halinden planlanmıştır. "Giriş"te devrin siyasi ve edebî portresi çizilmiş, "Birinci Bölüm"de ise şairin hayatı, mahlasları, aynı mahlası kullanan şairler, eserlerinin tanıtımı, edebî şahsiyeti ve bestelenmiş şiirleri söz konusu edilmiştir. "İkinci Bölüm" Divan incelemesine ayrılmıştır. Burada, metnini de hazırladığımız Divan'ın bir tahlili yapılarak şekil ve muhtevâ özellikleri ile kültürel kıymeti konuları ayrıntılı biçimde belirtilmiştir. "Üçüncü Bölüm", tenkidli metinlere ayrılmıştır. Bu kısımda şaire ait oldukları belirlenen altı parça eser, bir külliyât halinde sunulmuştur. Bütün eserlerin tenkidli metinleri ayrı ayrı hazırlanmıştır; Eserler şunlardır: 1) Divan, 2) Lâlezâr, 3) Serşüzeşt-i Garib-i Bağdâdî, 4) Nâme-i Âşıkâne-i Manzûm, 5) Arz-ı Hal-i Mahtûmî Berây-ı Sultân Mahmûd, 6) Târîh (Mora Seferi). Bu eserlerden "Târîh" dışındakiler manzumdur. Son kısımda kişi ve yer adlarından oluşan bir indeks ile Divan'a yazılmış "Takriz" ler bulunmaktadır. 3435 beyit tutarındaki Divan'da; 19 kaside, 47 tarih, 2 terkib-i bend, 3 müseddes, 101 şarkı, 198 gazel, 10 kıt'a, 31 nazım, 23 rubaî, 12 beyit ve 1 lugaz vardır. Divan'ın en dikkat çekici yanı şarkılar bölümüdür. 31'i hece vezinleriyle yazılmış olan bu kısımdaki şiirler, şairi, çağdaşları arasında önemli bir konuma yükseltmektedir.

Bu çalışmayla, Türk divan edebiyatının önemli şairlerinden olan Vahid Mahtûmî, bütün yönleriyle tanıtılmış ve eserleriyle birlikte kültür hayatımıza kazandırılmış olmaktadır.

VAHİD MAHTÛMÎ HIS LIFE, HIS WORKS, HIS LITERARY PERSONALITY
AND CRITICAL EDITION OF HIS WORKS

This thesis is about Vahid Mahtûmî who is one of the 18th century poets. It is consist of 2 volumes and XV+915 pages. The research was planned

to be three chapters. In the first chapter, the poet's life, his nick-names, other poets who used the same nickname, his works, his literary personality and his composed poems have been taken into consideration. In the second chapter, the main subject is the analysis of Divan. After it's analyse, the peculiarities of it's theme and structure and it's cultural value has been explained in detail. And also, his six different works have been presented as a whole in this chapter. All his critical editions were seperately prepared. Prepared works are 1) Divan 2) Lalezâr, 3) Sergüzeşt-i Garib-i Bağdâdî, 4) Name-i Aşıkane-i Manzum 5 Arz-ı Hâl-i Mahtûmî Berây-i Sultân Mahmûd, 6) Tarih (Mora Seferi). Al these a fore mentioned works are poetry except "Tarih". In the last section, there is an index which inchides place and people names and "takriz" "written" in the Divan. The Divan which is consist of 3435 verses, inchide 19 kaside 47 tarih, 2 terkib-i bend, 3 müseddes, 101 şarkı, 198 gazel, 10 ku'a, 31 nazım, 23 rubaî, 12 beyit, 1 lugaz. The most significant part of the Divan is "Songs" section. In this section poems, 21 of which were written in syllabic metre, make the poet as a distinguishable poet among his contemporaries.

By the help of this research, Vahid Mahtûmî who is one of the important poets of the Ottoman period, has been introduced with his various aspects to our cultural life.

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tez Özetleri 1990-1998, Konya, 1999. İSAM-DN:75074

cilt: I

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı
Doktora tezi.

10 AGUSTOS 2001

çileri bilgisiz bırakmamak" (ne scientia. . . . scriptoribus deesset) ⁵⁶ amacı ile kaleme alınmıştı. Bundan dolayı Caesar'ın bir tarihçi gibi hareket etmediği, daha doğrusu buna pek fazla önem vermemiş olduğu düşünülebilir. Bunun için Caesar'ın hatalarını ararken bu hususun da göz önünde bulundurulması yerinde olur, kanaatindeyiz.

Yeni Dergi, c. 12, 1968 İstanbul, s. 101-110.

Dergi / Kitap
Kütüphanede Mevcuttur

07 MART 1993

VAHİD MAHTÛMÎ VE MORA FETİH-NÂMESİ

Sevim Üngün

Çeşitli tarih eserleri arasında hiç şüphesiz fetih-nâmelerin mühim bir yeri vardır. Fetih-nâmeler genel olarak iki kısımda mütalâa edilebilirler :

a- Belli bir zaferi yahut bir kalenin alınmasını tasvir eden zafer-nâme mahiyetindeki fetih-nâmeler ki bunlara gaza-nâme de diyoruz.

b- Fetihden sonra zaferi etrâfa duyurmak için pâdişâhlar tarafından yabancı hükümdarlara gönderilen mektuplar da fetih-nâme adını taşımaktadırlar.

Yukarıda izah ettiğimiz gibi bir zaferin tesbiti olarak ele aldığımız fetih-nâme veya zafer-nâmeler muhârebenin bir tarihçesi vaziyetinde olduklarından tarih nokta-i nazarından ehemmiyetleri pek büyüktür ¹. Bunlar muharebeyi hazırlayan sebepler ve neticeleri hususunda resmî Türk görüşünü aksettirmeleri bakımından ve Osmanlı tarihinin lâyikeyle aydınlatılmamış devreleri için birinci derecede ehemmiyetli bir kaynak telâkki edilebilirler ².

Hâdisenin mahiyetini bize tanıtmak hususunda bu gibi eserlerin bir üstünlüğü daha vardır ki, o da şeklinin mazbut bir tarzda tesbit edilebilmiş olması ve dolayısıyla kontrol imkânının bulunmasıdır. Fetih-nâmelerin hadiseleri çok defa sanatkârane bir tarzda tasvir etmeleri ve fethi bize lâyikeyle nakl edebilmeleri hususunda zikr ettikleri malûmat çok önemlidir ³.

Fetih-nâme yazma geleneğini yalnız Osmanlı devletinde değil

¹ G. L. Lewis, *The Utility of Ottoman Fethnâmes, Historians of the Middle East*, Edited by Bernard Lewis and P. M. Holt, London 1932, s. 192.

² Halil İnalcık, *Gazavât-ı Sultan Murad, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, c. VII, sayı : 2 (Ankara 1949), s. 494.

³ Adnan Erzi, *Türkiye Kütüphanelerinden notlar ve vesikalar*, *B-iletten*, c. XIV, sayı : 53, Ankara 1953, s. 612-613.

⁵⁶ Caesar, *Bellum Gallicum*, VIII, Önsöz (Hirtius). Krg. Suetonius, (*Divus Julius*), LVI.

على رضا قره بلوط، معجم المخطوطات الموجودة في مكتبات استانبول
و أناطولي، الجزء الثالث، ص. 1489 [y.y., t.y.] İSAM 141629

13 HAZ 2006

Jahid-i Mahtumi
4988 - محمد وحيد بن مصطفى الإستانبولي العثماني الشاعر

الأديب المتخلص بمختومي المتوفى 1732/1145

من تصانيفه :

1 - ديوان وحيد مختومي - في الأدب (ت)

حفيد أفندي رقم 478 ورقة 31 ، 1160 هـ علي أسيري
منظوم رقم 491 ورقة 91 ، 1168 هـ ولي الدين أفندي رقم
2678 ورقة 95 ؛ حاجي محمود أفندي رقم 3505 ؛ رقم
5175 ؛ لالا إسماعيل رقم 499 ؛ جامعة إستانبول رقم 772 ،
1757 ، 5490 ؛

2 - لاله زار - في الأدب (مشوي) (ت)

أحمد باشا رقم 11/338 ورقة 126-142 ؛